

Spis treści

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XXXVII

Część I. Część ogólna prawa cywilnego

Rozdział I. Zagadnienia wstępne	3
§ 1. Pojęcie prawa prywatnego	3
§ 2. Zakres i systematyka prawa prywatnego	6
§ 3. Źródła prawa prywatnego	9
§ 4. Prawo prywatne Unii Europejskiej i jego wpływ na prawo polskie	11
§ 5. Rola orzecznictwa sądowego	12
§ 6. Znaczenie zwyczaju i norm moralnych	13
Rozdział II. Normy prawa cywilnego	15
§ 7. Konstrukcja normy prawa cywilnego. Sankcja w prawie cywilnym	15
§ 8. Przepisy bezwzględnie i względnie stosowalne oraz semiimperatywne	16
§ 9. Obowiązki i stosowanie norm w czasie	19
§ 10. Obowiązki i stosowanie norm w przestrzeni – reguły kolizyjne	23
§ 11. Zasady prawa prywatnego	24
§ 12. Klauzule generalne	25
§ 13. Dobra wiara	27
Rozdział III. Prawo podmiotowe	28
§ 14. Stosunek cywilnoprawny i jego elementy	28
§ 15. Normatywne postacie i rodzaje uprawnień	31
§ 16. Konstrukcja i cechy prawa podmiotowego	34
§ 17. Rodzaje i typy praw podmiotowych	37
I. Rodzaje praw podmiotowych	37
1. Prawa bezwzględne i względne	37
2. Prawa majątkowe i niemajątkowe	37
3. Prawa zbywalne i niezbywalne; prawa związane	38
4. Prawa akcesoryjne	39
5. Prawa podmiotowe tymczasowe (ekspektatywy)	40

II. Typy praw podmiotowych	40
§ 18. Nabycie i utrata prawa podmiotowego	41
§ 19. Wykonywanie i ochrona prawa podmiotowego	43
I. Wykonywanie praw podmiotowych	43
II. Kolidzja praw	43
III. Ochrona praw podmiotowych	44
§ 20. Nadużycie prawa	45
Rozdział IV. Podmioty prawa prywatnego i ich występowanie	
w obrocie	47
§ 21. Podmioty prawa prywatnego	47
I. Podmiotowość prawna	47
II. Osoby fizyczne	48
1. Pojęcie osoby fizycznej	48
2. Cechy charakteryzujące osobę fizyczną	49
2.1. Tożsamość	49
2.2. Stan cywilny	50
2.3. Stan osobisty	50
2.4. Miejsce zamieszkania	51
3. <i>Nasciturus</i>	52
4. Zdolność prawna	54
4.1. Pojęcie zdolności prawnej	54
4.2. Zakres zdolności prawnej	54
4.3. Powstanie zdolności prawnej osoby fizycznej	55
4.4. Ustanie zdolności prawnej osoby fizycznej	56
5. Ubezwłasnowolnienie	58
5.1. Ubezwłasnowolnienie całkowite	59
5.2. Ubezwłasnowolnienie częściowe	59
6. Zdolność do czynności prawnych	59
6.1. Definicja	59
6.2. Pełna zdolność do czynności prawnych	60
6.3. Ograniczona zdolność do czynności prawnych	60
6.4. Brak zdolności do czynności prawnych	64
7. Dobra osobiste i ich ochrona	66
7.1. Pojęcie i katalog dóbr osobistych	66
7.2. Ochrona dóbr osobistych	68
7.3. Roszczenia ochronne z art. 24 KC	71
7.4. Ochrona wizerunku i tajemnicy korespondencji	71
7.5. Powództwo o ustalenie	73
III. Osoby prawne	73
1. Wprowadzenie	73
2. Pojęcie osoby prawnej, metody regulacji	74
3. Indywidualizacja i siedziba osoby prawnej	77
3.1. Firma lub nazwa	77
3.2. Siedziba	78
4. Działanie osób prawnych	78

4.1. Organy osoby prawnej	78
4.2. Brak organów	78
4.3. Falszywy organ	79
5. Rodzaje osób prawnych	81
5.1. Skarb Państwa	81
5.2. Państwowe osoby prawne	83
5.3. Jednostki samorządu terytorialnego	83
6. Ochrona dóbr osobistych osób prawnych	85
IV. Inne jednostki organizacyjne mające zdolność prawną	85
V. Konsumenci i przedsiębiorcy	86
1. Konsumenci	86
2. Przedsiębiorca	88
§ 22. Przedstawicielstwo	89
I. Zastępstwo w dokonywaniu czynności prawnych	89
II. Przedstawicielstwo ustawowe	91
III. Pełnomocnictwo	91
IV. Prokura	95
Rozdział V. Przedmioty stosunków cywilnoprawnych	96
§ 23. Określenie przedmiotu stosunków cywilnoprawnych	96
§ 24. Rzeczy jako przedmioty stosunku cywilnoprawnego	97
I. Pojęcie rzeczy	97
II. Prawna klasyfikacja rodzajów rzeczy	97
1. Rzeczy w obrocie, rzeczy wyłączone z obrotu i rzeczy ograniczone w obrocie	97
2. Rzeczy ruchome i nieruchomości	98
3. Rzeczy oznaczone co do tożsamości i co do gatunku	99
4. Rzeczy podzielne i niepodzielne	100
§ 25. Przedmioty materialne niebędące rzeczami	101
I. Kopaliny	101
II. Wody	101
III. Zwierzęta	101
§ 26. Dobra niematerialne	102
§ 27. Części składowe rzeczy	102
§ 28. Przynależności rzeczy	103
§ 29. Pożytki	104
§ 30. Pieniądze	105
§ 31. Papiery wartościowe	106
§ 32. Przedsiębiorstwo	107
§ 33. Gospodarstwo rolne	107
§ 34. Mienie	108
§ 35. Majątek	108
Rozdział VI. Stosowanie prawa cywilnego	110
§ 36. Sądowa ochrona praw podmiotowych	110
§ 37. Rozumowania prawnicze w procesie stosowania prawa	112

§ 38. Ustalanie stanu faktycznego	113
I. Wprowadzenie	113
II. Fakty i ich dowodzenie	114
III. Domniemania	115
IV. Ciężar dowodu	116
§ 39. Ustalenie stanu prawnego	118
I. Wprowadzenie	118
II. Reguły wykładni	118
III. Wnioskowania prawnicze	121
§ 40. Zbieg uprawnień	123
Rozdział VII. Przedawnienie i terminy zawite	124
§ 41. Nabycie i utrata praw podmiotowych wskutek upływu czasu ...	124
§ 42. Przedawnienie	124
I. Istota przedawnienia	124
II. Przedmiot przedawnienia	125
III. Skutek przedawnienia	126
IV. Terminy przedawnienia	127
1. Długość terminów	127
2. Początek biegu terminu	129
3. Zawieszenie biegu przedawnienia	131
4. Przerwanie biegu przedawnienia	133
§ 43. Terminy zawite (prekluzyjne)	134
Rozdział VIII. Czynności prawne na tle innych zdarzeń cywilnoprawnych	136
§ 44. Zdarzenia cywilnoprawne w ogólności	136
I. Pojęcie zdarzenia cywilnoprawnego	136
II. Klasyfikacja zdarzeń cywilnoprawnych	137
§ 45. Pojęcie i znaczenie czynności prawnych	140
I. Pojęcie czynności prawnej	140
II. Rola czynności prawnych	141
§ 46. Oświadczenie woli	143
I. Istota oświadczenia woli	143
II. Składanie oświadczeń woli	145
III. Wykładnia oświadczeń woli	148
§ 47. Klasyfikacja czynności prawnych	151
I. Czynności jednostronne i wielostronne	151
II. Czynności konsensualne i realne	152
III. Czynności między żyjącymi i na wypadek śmierci	153
IV. Czynności zobowiązujące, rozporządzające oraz o podwójnym skutku	153
V. Czynności przysparzające	154
VI. Czynności kauzalne i abstrakcyjne	155
VII. Czynności upoważniające	156
§ 48. Zawarcie umowy	156

I. Uwagi wstępne	156
II. Tryb ofertowy	157
III. Negocjacje	159
IV. Przetarg i aukcja	160
§ 49. Treść czynności prawnych	162
I. Elementy treści czynności prawnych	162
1. Elementy przedmiotowo istotne (<i>essentialia negotii</i>)	163
2. Elementy nieistotne (<i>naturalia negotii</i>)	163
3. Elementy podmiotowo istotne (<i>accidentalia negotii</i>)	164
II. Istota i rodzaje warunku	164
III. Terminy i ich obliczanie	166
§ 50. Forma czynności prawnych	168
I. Wyjaśnienie podstawowych pojęć	168
II. Zasada swobody formy i jej ograniczenia	169
III. Typy formy szczególnej czynności prawnych ze względu na sposób złożenia oświadczenia woli	170
1. Forma dokumentowa	170
2. Zwyczajna forma pisemna	171
3. Kwalifikowane postaci formy pisemnej	173
4. Forma elektroniczna – wzmianka	174
IV. Typy formy szczególnej ze względu na skutki jej niezachowania	175
1. Forma pod rygorem nieważności	175
2. Forma dla celów dowodowych	176
3. Forma dla wywołania szczególnych skutków prawnych ..	177
V. Forma następczych czynności prawnych	177
§ 51. Wady oświadczenia woli	179
I. Pojęcie i rodzaje wad oświadczenia woli	179
II. Brak świadomości lub swobody	180
III. Pozorność	181
IV. Błąd	182
V. Podstęp	184
VI. Groźba	184
§ 52. Sankcje wadliwych czynności prawnych	185
I. Rodzaje sankcji wadliwych czynności prawnych	185
II. Nieważność	186
III. Wzruszalność	187
IV. Bezskuteczność zawieszona	188
V. Bezskuteczność względna	189

Część II. Zobowiązania

Rozdział I. Istota zobowiązania	193
§ 1. Pojęcie zobowiązania	193
§ 2. Strony stosunku zobowiązaniowego	194
§ 3. Przedmiot stosunku zobowiązaniowego	195

§ 4. Treść zobowiązania	196
§ 5. Wierzytelność	197
§ 6. Zobowiązania niezupełne	201
§ 7. Dług i odpowiedzialność	202
§ 8. Realizacja odpowiedzialności	203
§ 9. Charakterystyka źródeł zobowiązań	205
Rozdział II. Świadczenie	208
§ 10. Istota świadczenia	208
§ 11. Rodzaje świadczeń	210
§ 12. Świadczenie pieniężne	213
I. Zasada nominalizmu pieniężnego	213
II. Waloryzacja świadczeń pieniężnych	216
III. Zasada walutowości	218
§ 13. Odsetki	220
§ 14. Świadczenia w zobowiązaniach przemiennych	224
§ 15. Upoważnienie przemiennie	225
Rozdział III. Świadczenie odszkodowawcze	227
§ 16. Źródła odpowiedzialności odszkodowawczej	227
§ 17. Szkoda	230
§ 18. Związek przyczynowy	234
§ 19. Okoliczności wpływające na odszkodowanie	235
§ 20. Odszkodowanie	237
Rozdział IV. Wielość dłużników lub wierzycieli	239
§ 21. Zobowiązania podzielne i niepodzielne	239
§ 22. Zobowiązania solidarne	241
I. Wprowadzenie	241
II. Solidarność dłużników	242
III. Solidarność wierzycieli	243
IV. Źródła solidarności	244
§ 23. Solidarność nieprawidłowa (<i>in solidum</i>)	245
Rozdział V. Umowy jako źródło zobowiązań	246
§ 24. Wprowadzenie	246
§ 25. Rodzaje umów	247
I. Uwaga wstępna	247
II. Umowy zobowiązujące i rozporządzające	247
III. Umowy jednostronnie i dwustronnie zobowiązujące oraz wzajemne	248
IV. Umowy konsensualne i realne	249
V. Umowy nazwane, nienazwane, mieszane	250
VI. Umowy związane z obrotem gospodarczym	251
VII. Umowy z udziałem konsumentów	252
1. Uwagi wstępne	252

2. Ochrona konsumenta według ustawy z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta	254
2.1. Uwagi ogólne	254
2.2. Ogólne obowiązki przedsiębiorcy w umowach zawieranych z konsumentem	255
2.3. Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa i na odległość	256
2.4. Prawo odstąpienia od umowy	262
2.5. Umowy dotyczące usług finansowych zawierane na odległość	266
§ 26. Zasada swobody umów	269
I. Istota swobody umów	269
II. Zakres swobody umów	271
III. Szersze pojmowanie zasady swobody umów	277
§ 27. Zawieranie umów	278
I. Uwaga wstępna	278
II. <i>Culpa in contrahendo</i>	278
III. Umowa przedwstępna	280
IV. Wzorce umowne	284
§ 28. Umowy a osoba trzecia	288
I. Uwaga wstępna	288
II. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią	289
III. Umowa o zwolnienie dłużnika z obowiązku świadczenia ...	290
IV. Umowa na rzecz osoby trzeciej	291
§ 29. Dodatkowe zastrzeżenia umowne	292
I. Uwaga wstępna	292
II. Zadatek	292
III. Umowne prawo odstąpienia od umowy	294
IV. Odstępne	296
V. Kara umowna	296
Rozdział VI. Bezpodstawne wzbogacenie	300
§ 30. Zasady generalne	300
§ 31. Nienależne świadczenie	302
§ 32. Niegodziwe świadczenie	303
§ 33. Świadczenia z gry i zakładu	304
§ 34. Zbieg roszczeń	305
Rozdział VII. Czyny niedozwolone	307
§ 35. Pojęcie czynu niedozwolonego. Główne cechy odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych i jej przesłanki	307
§ 36. Zasady odpowiedzialności	309
I. Uwagi wstępne	309
II. Zasada winy	309
III. Zasada ryzyka	310
IV. Zasada słuszności	311

V. Zasada bezprawności	312
VI. Zasada odpowiedzialności absolutnej	313
§ 37. Generalna reguła odpowiedzialności	314
I. Uwagi ogólne	315
II. Bezprawność i okoliczności ją wyłączające	315
III. Wina i okoliczności wyłączające jej przypisanie	316
§ 38. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej	317
I. Rys historyczny – wzmianka	317
II. Ogólna formuła odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej	320
III. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego	323
IV. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niewydanie aktu normatywnego	324
V. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji	325
VI. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niewydanie orzeczenia lub decyzji	327
VII. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej	328
VIII. Szczególne przypadki odpowiedzialności za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej unormowane poza Kodeksem cywilnym – wzmianka	329
§ 39. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez osoby pozostające pod nadzorem	330
§ 40. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez wykonawcę powierzonych czynności	331
§ 41. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta	332
§ 42. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone wskutek wyrzucenia, wylania lub spadnięcia przedmiotu z pomieszczenia	335
§ 43. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części	337
§ 44. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody	338
§ 45. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez ruch mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody	340
§ 46. Zapobieganie szkodzie	341
§ 47. Naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym	342
I. Uwagi ogólne	342
II. Roszczenia bezpośrednio poszkodowanego	342
1. Naprawienie szkody majątkowej na osobie	342
2. Zadośćuczynienie za krzywdę	343
3. Problematyka szkód prenatalnych oraz związanych z poczęciem i urodzeniem	343

III. Roszczenia osób pośrednio poszkodowanych	344
IV. Współodpowiedzialność	344
§ 48. Przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym	345
§ 49. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny	347
I. Problemy kwalifikacyjne. Rodzaj i zasada odpowiedzialności	347
II. Pojęcie produktu i kryteria jego oceny jako niebezpiecznego	349
III. Podmioty ponoszące odpowiedzialność z tytułu szkody wyrządzonej przez produkt niebezpieczny	350
IV. Poszkodowany uprawniony do dochodzenia roszczeń	351
V. Ograniczenia zakresu odpowiedzialności	352
VI. Przedawnienie roszczeń	352
Rozdział VIII. Wykonanie zobowiązań	353
§ 50. Generalna zasada należytego wykonania zobowiązań	353
§ 51. Osoby uczestniczące w wykonaniu zobowiązania	355
§ 52. Przedmiot wykonania	358
I. Jakość świadczenia	358
II. Wykonanie częściowe	359
III. Zmiana przedmiotu świadczenia	360
IV. Zarachowanie świadczenia	361
§ 53. Miejsce wykonania zobowiązań	363
§ 54. Czas wykonania zobowiązań	364
§ 55. Wykonanie zobowiązań z umów wzajemnych	366
§ 56. Wpływ zmiany okoliczności na zobowiązania	367
Rozdział IX. Odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania	369
§ 57. Uwagi wstępne	369
§ 58. Przesłanki odpowiedzialności kontraktowej	370
I. Generalna formuła odpowiedzialności	370
II. Okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność	371
§ 59. Niemożliwość świadczenia	375
§ 60. Opóźnienie i zwłoka dłużnika	378
§ 61. Usunięcie wadliwości świadczenia	382
§ 62. Zwłoka wierzyciela	383
Rozdział X. Wygaśnięcie zobowiązań	384
§ 63. Zasada ogólna	384
§ 64. Świadczenie w miejsce wypełnienia	384
§ 65. Odnowienie	385
§ 66. Potrącenie	386
§ 67. Złożenie do depozytu sądowego	390
§ 68. Zwolnienie z długu	391

§ 69. Rozwiązanie stosunku prawnego	392
§ 70. Inne przypadki wygaśnięcia zobowiązań	393
Rozdział XI. Przejście praw i obowiązków wynikających z zobowiązań	394
§ 71. Uwagi wstępne	394
§ 72. Zmiana wierzyciela	395
§ 73. Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela	400
§ 74. Zmiana dłużnika	401
§ 75. Przystąpienie do długu	403
Rozdział XII. Ochrona wierzyciela w razie nielojalnego działania dłużnika	405
§ 76. Uwagi wstępne	405
§ 77. Roszczenia pauliańskie	406
§ 78. <i>Ius ad rem</i>	409
Rozdział XIII. Ogólna charakterystyka części szczegółowej zobowiązań – funkcje umów, katalog typów, umowy nienazwane ..	411
§ 79. Przedmiot uregulowania i kryteria wyodrębnienia części szczegółowej zobowiązań	411
§ 80. Umowy nazwane i nienazwane (umowy „mieszane”)	414
§ 81. Podstawowe typy umów ze względu na ich funkcje	417
Rozdział XIV. Umowy przenoszące prawa	419
§ 82. Charakterystyka i typy umów przenoszących prawa	419
§ 83. Sprzedaż	420
I. Cechy umowy sprzedaży jako czynności prawnej	420
II. Przedmiot, cena i strony umowy sprzedaży	421
1. Funkcja wyróżnienia części składowych umowy sprzedaży	421
2. Sprzedawca i kupujący	422
3. Przedmiot sprzedaży i cena	422
III. Obowiązki stron w umowie sprzedaży	426
1. Obowiązek sprzedawcy przeniesienia własności i wydania rzeczy	426
2. Obowiązek kupującego zapłacenia ceny i odbioru rzeczy	428
3. Inne obowiązki sprzedawcy i kupującego	430
4. Przedawnienie roszczeń z umowy sprzedaży	431
IV. Rękojmia za wady rzeczy sprzedanej	432
1. Charakter odpowiedzialności sprzedawcy za wady fizyczne i prawne	432
2. Ciężar dowodu istnienia wady fizycznej w chwili przejścia niebezpieczeństwa na kupującego	433
3. Akty staranności kupującego	434
4. Uprawnienia kupującego z tytułu rękojmi	434

5. Terminy wykonywania uprawnień z rękojmi	436
V. Gwarancja za wady fizyczne przy sprzedaży	437
VI. Roszczenie sprzedawcy do poprzednich sprzedawców w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej	440
VII. Szczególne rodzaje sprzedaży według KC	441
§ 84. Zamiana	444
I. Cechy umowy zamiany jako czynności prawnej	444
II. Przedmiotowo istotne postanowienia umowy zamiany	445
III. Obowiązki stron umowy zamiany	446
IV. Rękojmia za wady rzeczy	446
§ 85. Dostawa	447
I. Cechy umowy dostawy jako czynności prawnej	447
II. Przedmiotowo istotne postanowienia umowy dostawy	448
III. Forma zawarcia umowy i obowiązki stron	448
§ 86. Kontraktacja	450
I. Cechy umowy kontraktacji jako czynności prawnej i jej postanowienia przedmiotowo istotne	450
II. Forma zawarcia umowy i obowiązki stron	450
§ 87. Przekazanie nieruchomości	451
§ 88. Umowa deweloperska	453
I. Podstawowe obowiązki stron i reżim prawny umowy deweloperskiej	453
II. Charakterystyka umowy deweloperskiej według ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinny	456
1. Uwagi wstępne	456
2. Przedkontraktowe i kontraktowe obowiązki stron umowy deweloperskiej	457
III. Charakterystyka umowy deweloperskiej nieobjętej ustawą o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinny	458
Rozdział XV. Umowy dotyczące korzystania z rzeczy	459
§ 89. Wprowadzenie	459
§ 90. Najem	460
I. Funkcja gospodarcza, pojęcie i charakter prawny	460
II. Zawarcie i przedłużenie umowy najmu	462
III. Sytuacja stron stosunku z umowy najmu	463
1. Wynajmujący	463
2. Najemca	464
3. Podnajem	467
IV. Najem lokali	469
1. Uwagi wprowadzające	469
2. Pojęcie i rodzaje lokali oraz podstawowe pozakodeksowe uregulowanie prawne	469
3. Zawarcie umowy najmu lokalu	471

4. Elementy sytuacji stron w stosunku najmu lokali	472
V. Wybrane zasady ochrony praw lokatorów w uregulowaniu pozakodeksowym	478
1. Uwaga wstępna	471
2. Prawa i obowiązki właścicieli i lokatorów	478
VI. Najem okazjonalny	482
§ 91. Dzierżawa	484
I. Funkcja, pojęcie i charakter prawny	484
II. Zawarcie umowy dzierżawy oraz sytuacja stron tego stosunku	485
§ 92. Użyczenie	488
I. Funkcja, pojęcie i charakter prawny	488
II. Sytuacja stron w stosunku z umowy użyczenia	488
§ 93. Umowa leasingu	489
I. Geneza aktualnego uregulowania leasingu	489
II. Definicja ustawowa, strony, funkcja gospodarcza oraz charakter prawny	491
III. Przedmiot i podstawowe elementy treści leasingu	492
IV. Ustanie leasingu	494
Rozdział XVI. Umowy o świadczenie usług	495
§ 94. Umowy o świadczenie usług – charakterystyka ogólna	495
I. Pojęcie usługi jako kryterium wyróżnienia umów o świadczenie usług	495
II. Typy umów o świadczenie usług	496
III. Funkcje	598
§ 95. Umowa zlecenia	598
I. Pojęcie, regulacja i charakter prawny umowy	598
II. Zastosowanie umowy zlecenia	500
III. Zlecenie a prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia	501
IV. Strony umowy	502
V. Przedmiot umowy	503
VI. Zawarcie umowy	504
VII. Wykonanie umowy	505
VIII. Wygaśnięcie umowy	507
IX. Przedawnienie roszczeń	509
X. Nienazwane umowy o świadczenie usług	510
§ 96. Umowa o dzieło	511
I. Pojęcie, regulacja i charakter prawny umowy	511
II. Zastosowanie umowy o dzieło. Umowy podobne do dzieła	512
III. Strony umowy	514
IV. Dzieło jako przedmiot umowy	514
V. Zawarcie umowy	515
VI. Wykonanie umowy	516
1. Wykonanie zobowiązania przez przyjmującego zamówienie	516

2. Obowiązki zamawiającego	518
VII. Odpowiedzialność za wady dzieła	521
1. Reżim odpowiedzialności za wady przed i po odebraniu dzieła	521
2. Odpowiedzialność na podstawie rękojmi	522
3. Odpowiedzialność na podstawie gwarancji	524
VIII. Wygaśnięcie umowy	524
IX. Przedawnienie roszczeń	526
§ 97. Regulacja i zastosowanie pozostałych umów o świadczenie usług	526
I. Umowa o roboty budowlane	526
II. Umowa przechowania i odpowiedzialność utrzymujących hotele i podobne zakłady	528
III. Umowa składu	531
IV. Umowa agencyjna	532
V. Umowa komisju	533
VI. Umowa przewozu	535
VII. Umowa spedycji	537
Rozdział XVII. Umowa darowizny	539
§ 98. Charakterystyka ogólna	539
§ 99. Przedmiot i cechy darowizny	540
I. Przedmiot darowizny	540
II. <i>Causa</i> umowy darowizny	540
III. Odróżnienie darowizny od innych umów nieodpłatnych	541
§ 100. Forma umowy darowizny i skutki wykonania umowy nieważnej	542
I. Forma <i>ad solemnitatem</i>	542
II. Wykonanie umowy darowizny	543
§ 101. Odpowiedzialność darczyńcy	543
§ 102. Polecenie	544
§ 103. Obowiązki obdarowanego	544
§ 104. Odwołanie darowizny	546
§ 105. Darowizna a ustawowa wspólność majątkowa małżonków	547
Rozdział XVIII. Umowy o funkcji kredytowej i depozytowej oraz zabezpieczenia osobiste wierzytelności	549
§ 106. Pojęcie i rodzaje umów o funkcji kredytowej	549
§ 107. Umowa pożyczki	549
I. Pożyczka według Kodeksu cywilnego	549
II. Pożyczka bankowa	552
§ 108. Umowa kredytu	553
§ 109. Kredyt konsumencki	555
§ 110. Umowa rachunku bankowego	558
§ 111. Ogólna charakterystyka zabezpieczeń wierzytelności	560
§ 112. Poręczenie	561

§ 113. Gwarancja bankowa	563
§ 114. Pozostałe formy zabezpieczeń osobistych	564
Rozdział XIX. Ubezpieczenie	567
§ 115. Działalność ubezpieczeniowa – ogólna charakterystyka uregulowania prawnego	567
§ 116. Funkcje działalności ubezpieczeniowej i podstawowe źródła uregulowania prawnego ubezpieczeń gospodarczych	568
§ 117. Pojęcie, charakter prawny umowy ubezpieczenia oraz podstawowe rodzaje ubezpieczeń	570
§ 118. Podmioty i strony stosunku z umowy ubezpieczenia	571
§ 119. Zawarcie i ustanie umowy ubezpieczenia	573
§ 120. Powstanie odpowiedzialności ubezpieczyciela	574
§ 121. Uregulowanie KC dotyczące sytuacji stron w stosunku z umowy ubezpieczenia	577
I. Uwaga wstępna	577
II. Ubezpieczenia majątkowe	577
III. Ubezpieczenia osobowe	581
IV. Przedawnienie roszczeń	583
Rozdział XX. Umowa o rentę i umowa dożywocia	584
§ 122. Umowa o rentę	584
I. Charakterystyka ogólna	584
II. Świadczenie uprawnionego do renty	585
III. <i>Causa</i> i cel umowy o rentę	585
IV. Prawo do renty	586
V. Umowa o rentę a alimenty należne na podstawie KRO	587
VI. Odwołanie renty nieodpłatnej	588
§ 123. Umowa dożywocia	589
I. Charakterystyka ogólna	589
II. Cel umowy dożywocia	589
III. Rozszerzona skuteczność prawa dożywocia	590
IV. Wygaśnięcie dożywocia	590
V. Skarga pauliańska	591
Rozdział XXI. Umowy współdziałania gospodarczego	593
§ 124. Spółka cywilna	593
I. Geneza oraz instytucje pokrewne i odrębne	593
II. Funkcja gospodarcza, pojęcie oraz charakter prawny spółki cywilnej	593
III. Zawarcie umowy oraz sytuacja prawna współników spółki cywilnej	595
IV. Rozwiązanie umowy spółki cywilnej	599
§ 125. Wzmianka o spółkach prawa handlowego	600

Rozdział XXII. Przyrzeczenie publiczne	601
§ 126. Pojęcie i charakter prawny	601
§ 127. Warunki skuteczności przyrzeczenia publicznego	602
§ 128. Przedmiot przyrzeczenia publicznego oraz nagroda	603
§ 129. Przyrzeczenie nagrody konkursowej	604
Część III. Prawo rzeczowe	
Rozdział I. Ogólne wiadomości o prawie rzeczowym	609
§ 1. Pojęcie prawa rzeczowego w znaczeniu przedmiotowych i podmiotowych praw rzeczowych	609
§ 2. Cechy podmiotowych praw rzeczowych	609
§ 3. <i>Numerus clausus</i> praw rzeczowych	610
§ 4. Rodzaje praw rzeczowych	611
§ 5. Jawność praw rzeczowych	613
Rozdział II. Treść i wykonywanie własności	614
§ 6. Pojęcie własności	614
§ 7. Podmiotowe formy własności	615
§ 8. Uprawnienia właściciela określające treść prawa własności ...	615
I. Ogólne uwagi wstępne	615
II. Uprawnienie do posiadania rzeczy	616
III. Uprawnienie do korzystania z rzeczy	617
1. Uwagi wstępne	617
2. Uprawnienie do używania rzeczy	617
3. Uprawnienie do pobierania pożytków rzeczy	618
4. Uprawnienie do pobierania innych dochodów rzeczy ...	618
5. Uprawnienie do zużycia i przetworzenia rzeczy	619
IV. Uprawnienie do rozporządzania rzeczą	619
1. Uwagi wstępne	619
2. Przeniesienie własności	619
3. Obciążenie własności	620
4. Zniesienie prawa własności	620
§ 9. Bezwzględny charakter prawa własności	620
§ 10. Granice prawa własności	621
§ 11. Granice prawa własności nieruchomości wyznaczone przepisami prawa sąsiedzkiego	622
I. Ogólne uwagi wstępne	622
II. Przestrzenne granice nieruchomości	623
III. Rozgraniczenie nieruchomości	624
IV. Urządzenia wspólne na granicy gruntów	625
V. Korzystanie z przygranicznych pasów gruntu	625
VI. Ograniczenie dopuszczalnych immisji pośrednich	626
VII. Służebności w stosunkach sąsiedzkich	627

Rozdział III. Nabycie i utrata własności	629
§ 12. Ogólne uwagi wstępne	629
§ 13. Pierwotne i pochodne nabycie własności	629
§ 14. Przeniesienie własności	630
I. Uwagi wstępne	630
II. Przeniesienie własności w wyniku umowy zobowiązująco-rozporządzającej	631
1. Przeniesienie <i>solo consensu</i> własności rzeczy oznaczonych co do tożsamości	631
2. Przeniesienie własności rzeczy oznaczonych co do gatunku (i rzeczy przyszłych)	632
III. Przeniesienie własności w wyniku wykonania uprzedniego zobowiązania	633
IV. Nabycie własności rzeczy ruchomej od osoby nieuprawnionej do rozporządzania	634
§ 15. Przeniesienie własności nieruchomości	635
I. Uwagi wstępne	635
II. Szczególne zasady obrotu nieruchomościami według wymagań Kodeksu cywilnego	636
1. Zakaz zastrzeżenia warunku lub terminu	636
2. Wymóg formy aktu notarialnego	637
3. Materialna i formalna kauzalność przeniesienia własności nieruchomości	637
III. Znaczenie wpisu do księgi wieczystej	638
IV. Obrót nieruchomościami rolnymi według ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	638
V. Czynności obrotu według ustawy o gospodarce nieruchomościami	639
VI. Czynności obrotu według ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa	640
§ 16. Zasiedzenie	641
I. Ogólne uwagi wstępne	641
II. Zasiedzenie nieruchomości	642
III. Zasiedzenie rzeczy ruchomych	642
IV. Przesłanki zasiedzenia	642
1. Posiadanie samoistne	642
2. Ciągłość posiadania; wpływ terminu zasiedzenia	643
3. Znaczenie dobrej i złej wiary w zakresie zasiedzenia	643
V. Skutki zasiedzenia; stwierdzenie zasiedzenia	644
§ 17. Inne sposoby nabycia własności	644
I. Nabycie własności niczyjej rzeczy ruchomej	644
II. Znalezienie rzeczy i jego skutki	644
III. Nabycie własności pożytków naturalnych rzeczy	646
IV. Połączenie, pomieszczenie i przetworzenie rzeczy	646
§ 18. Utrata własności	647

Rozdział IV. Współwłasność	648
§ 19. Określenie współwłasności	648
§ 20. Rodzaje współwłasności	649
§ 21. Źródła współwłasności	650
§ 22. Udział we współwłasności	651
§ 23. Zarząd rzeczą wspólną	651
I. Uwagi wstępne	651
II. Zarząd ustawowy	652
III. Zarząd umowny	653
IV. Zarząd sądowy	653
§ 24. Współposiadanie i korzystanie z rzeczy wspólnej	654
I. Ustawowy model współposiadania i korzystania z rzeczy wspólnej	654
II. Regulacja umowna	655
III. Sądowe określenie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej ..	655
§ 25. Zniesienie współwłasności	656
I. Roszczenie o zniesienie współwłasności	656
II. Umowny i sądowy tryb zniesienia współwłasności	656
III. Sposoby zniesienia współwłasności	657
1. Podział rzeczy	657
2. Przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli	657
3. Sprzedaż rzeczy	658
Rozdział V. Odrębna własność lokali	659
§ 26. Konstrukcja prawna odrębnej własności lokalu	659
I. Uwagi wstępne	659
II. Przedmiot własności	659
III. Współwłasność „przymusowa” nieruchomości wspólnej ..	660
IV. Istota odrębnej własności lokalu	661
§ 27. Ustanowienie odrębnej własności lokalu	662
I. Umowne ustanowienie odrębnej własności	662
II. Ustanowienie odrębnej własności lokalu w drodze jednostronnej czynności prawnej	662
III. Ustanowienie odrębnej własności lokalu na podstawie orzeczenia sądu	663
§ 28. Wspólnota mieszkaniowa właścicieli lokali	664
§ 29. Prawa i obowiązki właścicieli lokali	664
§ 30. Zarząd nieruchomością wspólną	665
Rozdział VI. Ochrona własności	667
§ 31. Ogólna charakterystyka ochrony własności	667
§ 32. Roszczenie windykacyjne	668
§ 33. Uzupełniające roszczenia właściciela	669
§ 34. Roszczenie posiadacza o zwrot nakładów	670
§ 35. Roszczenie negatoryjne	671

§ 36. Roszczenie związane ze wzniesieniem budowli na cudzym gruncie	672
Rozdział VII. Użytkowanie wieczyste	674
§ 37. Ogólne uwagi wstępne	674
§ 38. Przedmiot użytkowania wieczystego	675
§ 39. Charakter i treść prawa użytkowania wieczystego	676
§ 40. Ustanowienie użytkowania wieczystego	677
I. Wybór osoby użytkownika wieczystego	677
II. Zawarcie umowy	678
III. Wpis do księgi wieczystej	679
§ 41. Użytkowanie wieczyste jako prawo długoterminowe	679
§ 42. Opłaty z tytułu użytkowania wieczystego	680
§ 43. Odrębna własność budynków	681
§ 44. Wygaśnięcie użytkowania wieczystego	682
Rozdział VIII. Ograniczone prawa rzeczowe – zasady ogólne	683
§ 45. Ogólne uwagi wstępne	683
§ 46. Zamknięty katalog ograniczonych praw rzeczowych	684
§ 47. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych	684
I. Umowne ustanowienie ograniczonych praw rzeczowych ..	684
II. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych z mocy samego prawa	685
III. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych na podstawie orzeczenia sądowego	685
IV. Powstanie ograniczonych praw rzeczowych na podstawie decyzji administracyjnej	686
§ 48. Treść ograniczonych praw rzeczowych – zmiana treści prawa ..	686
§ 49. Przeniesienie ograniczonych praw rzeczowych	687
§ 50. Pierwszeństwo ograniczonych praw rzeczowych	687
I. Kolidzja ograniczonych praw rzeczowych	687
II. Pierwszeństwo praw wpisanych do księgi wieczystej	688
III. Pierwszeństwo innych ograniczonych praw rzeczowych ..	689
IV. Zmiana pierwszeństwa ograniczonych praw rzeczowych ..	689
§ 51. Wygaśnięcie ograniczonych praw rzeczowych	690
I. Zrzeczenie się prawa	690
II. Konfuzja	690
III. Inne źródła wygaśnięcia ograniczonych praw rzeczowych ..	690
§ 52. Ochrona ograniczonych praw rzeczowych	691
Rozdział IX. Użytkowanie	692
§ 53. Ogólna charakterystyka użytkowania	692
I. Funkcja społeczno-gospodarcza użytkowania	692
II. Przedmiot użytkowania	693
III. Treść prawa użytkowania	694
IV. Obowiązki stron w stosunku użytkowania	695

§ 54. Powstanie i wygaśnięcie użytkowania	695
I. Umowa ustanowienia użytkowania	695
II. Wygaśnięcie użytkowania	696
§ 55. Użytkowanie przez osoby fizyczne	697
§ 56. Użytkowanie przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne	698
I. Użytkowanie gruntów Skarbu Państwa	698
II. Użytkowanie wkładów gruntowych	699
§ 57. Inne wypadki użytkowania	700
Rozdział X. Służebności	701
§ 58. Ogólne pojęcie i funkcja społeczno-gospodarcza służebności ..	701
§ 59. Służebności gruntowe	702
I. Ogólne uwagi wstępne	702
II. Powstanie służebności gruntowych	702
1. Umowne ustanowienie służebności	702
2. Zasiedzenie służebności	703
3. Powstanie służebności na podstawie orzeczenia sądowego	703
III. Treść i wykonywanie służebności	704
1. Treść służebności czynnych	704
2. Treść służebności biernych	705
3. Wykonywanie służebności	706
4. Utrzymywanie urządzeń niezbędnych do wykonywania służebności	706
5. Zmiana treści lub sposobu wykonywania służebności ...	706
IV. Wygaśnięcie służebności	707
§ 60. Służebności osobiste	708
§ 61. Osobista służebność mieszkania	708
§ 62. Służebność przesyłu	709
Rozdział XI. Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	711
§ 63. Rodzaj praw do lokalu w stosunkach spółdzielczości mieszkaniowej	711
§ 64. Treść i charakter spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu	712
§ 65. Własnościowe a lokatorskie prawo do lokalu	713
§ 66. Własnościowe prawo do lokalu a odrębna własność lokalu ...	714
Rozdział XII. Prawo zastawu	715
§ 67. Istota i funkcja zastawu	715
§ 68. Powstanie zastawu	716
I. Umowny zastaw zwykły	716
II. Zastaw rejestrowy	716
III. Zastaw ustawowy	717
IV. Zastaw skarbowy	717
§ 69. Przedmiot zastawu	717

§ 70. Treść prawa zastawu	718
§ 71. Wygaśnięcie zastawu	719
Rozdział XIII. Hipoteka	721
§ 72. Istota i funkcja hipoteki	721
§ 73. Powstanie hipoteki	722
I. Hipoteka umowna	722
II. Hipoteka przymusowa	722
§ 74. Przedmiot hipoteki	723
I. Hipoteka na nieruchomości	723
II. Hipoteka łączna	724
III. Hipoteka na udziale we współwłasności	724
IV. Hipoteka na użytkowaniu wieczystym	725
V. Hipoteka na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu	725
VI. Hipoteka na wierzytelności zabezpieczonej hipoteką (<i>subintabulat</i>)	725
§ 75. Wierzytelności zabezpieczone hipoteką	726
I. Istniejące i przyszłe wierzytelności pieniężne	726
II. Wielość wierzytelności	726
III. Wielość wierzytelności różnych podmiotów	727
§ 76. Treść hipoteki	727
§ 77. Tryb zaspokojenia wierzytelności hipotecznej	728
§ 78. Wygaśnięcie hipoteki	729
Rozdział XIV. Posiadanie	730
§ 79. Znaczenie regulacji prawnej posiadania	730
§ 80. Posiadanie rzeczy	731
I. Uwagi ogólne o pojęciu posiadania	731
II. Element faktycznego władztwa nad rzeczą	731
III. Czynniki woli posiadacza	732
§ 81. Dzierżenie rzeczy	732
§ 82. Posiadanie służebności	733
§ 83. Nabycie posiadania	733
I. Pierwotne nabycie posiadania	733
II. Przeniesienie posiadania	734
III. Dziedziczenie posiadania	734
§ 84. Rodzaje posiadania	735
I. Posiadanie samoistne i zależne	735
II. Posiadanie w dobrej i złej wierze	735
§ 85. Istota i funkcja posiadania	736
§ 86. Domniemania związane z posiadaniem	737
I. Domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym ..	737
II. Domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym ..	737
III. Domniemanie ciągłości posiadania	738
IV. Domniemanie dobrej wiary	738

§ 87. Ochrona posiadania	738
I. Ogólne uwagi wstępne	738
II. Obrona konieczna	739
III. Dozwolona samopomoc	739
IV. Ochrona sądowa – wzmianka	739
§ 88. Roszczenie posesoryjne	740
I. Przesłanki roszczenia	740
II. Treść roszczenia	740
III. Termin zawity roszczenia posesoryjnego	741
IV. Czynna legitymacja procesowa	741
V. Bierna legitymacja procesowa	741
VI. Wyrok sądu	741
Rozdział XV. Księgi wieczyste	742
§ 89. Funkcja ksiąg wieczystych	742
§ 90. Prawa podlegające ujawnieniu w księdze wieczystej; struktura księgi wieczystej	742
§ 91. Charakter wpisów w księdze wieczystej	744
I. Uwagi wstępne	744
II. Wpis o charakterze konstytutywnym	744
III. Wpis o charakterze deklaratoryjnym	745
1. Wpis obowiązkowy	745
2. Wpis fakultatywny	745
§ 92. Prowadzenie ksiąg wieczystych	746
I. Kompetencja sądów	746
II. Wniosek o wpis do księgi wieczystej	746
III. Podstawa wpisu	746
IV. Zakres kognicji sądu	747
V. Orzeczenie sądu	747
§ 93. Jawność ksiąg wieczystych	747
§ 94. Prawnomaterialne zasady ksiąg wieczystych	748
I. Domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym	748
II. Rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych	749
1. Istota rękojmi	749
2. Zakres zdarzeń prawnych objętych rękojmią	750
3. Negatywne przesłanki rękojmi	750
III. Pierwszeństwo ograniczonych praw rzeczowych	751
Część IV. Prawo rodzinne	
Rozdział I. Wiadomości wstępne	755
§ 1. Przedmiot prawa rodzinnego i jego systematyka	755
I. Normatywne ujęcie rodziny	755
II. Istota pokrewieństwa	756
III. Powinowactwo i jego prawnorodzinne znaczenie	757

IV. Systematyka polskiego prawa rodzinnego	758
V. Próba określenia przedmiotu prawa rodzinnego	758
§ 2. Źródła polskiego prawa rodzinnego	759
Rozdział II. Małżeństwo	761
§ 3. Zawarcie małżeństwa	761
I. Sposoby zawarcia małżeństwa	761
1. Potencjalne warianty skutecznego zawarcia małżeństwa świeckiego	761
2. Procedura zawierania małżeństwa	762
2.1. Uwaga wstępna	762
2.2. Czynności przygotowawcze	763
2.3. Ceremonia składania oświadczeń o zawarciu małżeństwa	764
2.4. Rejestracja małżeństwa	766
2.5. Uwaga końcowa	767
II. Systematyka przesłanek zawarcia małżeństwa	768
III. Przesłanki konstytuujące małżeństwo	768
1. Przesłanki wspólne dla obu trybów zawarcia małżeństwa 1.1. Pleć nupturientów	768
1.2. Jednoczesna obecność	769
1.3. Zgodność oświadczeń	770
1.4. Udział uprawnionego celebrysa	771
2. Dodatkowe wymogi odnoszące się do małżeństwa świeckiego zawieranego w trybie wyznaniowym	772
2.1. Zawarcie małżeństwa o podwójnym skutku w obrębie uprawnionego kościoła (związku wyznaniowego)	772
2.2. Sporządzenie aktu małżeństwa	773
3. Problematyka nieistnienia małżeństwa	773
IV. Zakazy zawarcia małżeństwa	774
V. Przesłanki formalno-porządkowe	775
§ 4. Unieważnienie małżeństwa	775
I. Podstawy unieważnienia małżeństwa	775
1. Wprowadzenie	775
2. Naruszenie zakazów zawarcia małżeństwa	776
3. Zawarcie małżeństwa pod wpływem wady oświadczenia woli	776
3.1. Uwagi ogólne	776
3.2. Wyłączenie (brak) świadomości	777
3.3. Błąd co do tożsamości partnera	778
3.4. Groźba	778
3.5. Konwalicacja małżeństwa zawartego wskutek wady oświadczenia	778
4. Nieprawidłowe wykorzystanie instytucji pełnomocnictwa	779
II. Wybrane kwestie proceduralne	780

1. Tryb i właściwość rzeczowa sądu	780
2. Problem legitymacji	780
3. Unieważnienie małżeństwa po jego ustaniu	781
III. Skutki unieważnienia małżeństwa	781
§ 5. Najważniejsze skutki zawarcia małżeństwa	782
I. Uwagi ogólne – systematyka skutków zawarcia małżeństwa	782
II. Zasada równouprawnienia małżonków	783
III. Niemajątkowe prawa i obowiązki małżonków	784
IV. Skutki zawarcia małżeństwa o charakterze majątkowym – klasyfikacja	786
V. Skutki zawarcia małżeństwa o charakterze majątkowym niezależne od istniejącego ustroju majątkowego	787
VI. Małżeńskie ustroje majątkowe	791
1. Pojęcie małżeńskiego ustroju majątkowego	791
2. Podział małżeńskich ustrojów majątkowych według treści	792
3. Podział małżeńskich ustrojów majątkowych według źródła powstania	793
4. Ustawowy ustrój majątkowy	795
4.1. Ogólna charakterystyka ustroju ustawowego	795
4.2. Skład majątków małżonków	795
4.3. Charakter prawny wspólności	797
4.4. Zarząd majątkiem wspólnym i korzystanie z jego składników	798
4.5. Odpowiedzialność z majątku wspólnego za zobowiązania jednego z małżonków	801
4.6. Ustanie wspólności	802
§ 6. Ustanie małżeństwa	803
I. Ogólnie o przyczynach ustania małżeństwa	803
II. Śmierć małżonków	804
III. Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód	805
1. Przesłanki rozwodowe	805
2. Instrumenty ochrony integralności rodziny stosowane w toku postępowania rozwodowego	807
2.1. Mediacja	807
2.2. Możliwość zawieszenia i umorzenia postępowania ..	808
3. Orzeczenia zabezpieczające w toku postępowania rozwodowego	808
4. Treść rozstrzygnięcia w sprawie rozwodowej i dopuszczalność jego zmiany	809
4.1. Podstawowe kierunki rozstrzygnięcia	809
4.2. Orzeczenia dodatkowe	809
4.3. Zaniechania orzekania o winie małżonków	809
4.4. Władza rodzicielska i kontakty z dziećmi	810
4.5. Kwestia mieszkaniowa	810
4.6. Środki utrzymania dla byłego małżonka	811

5. Zmiana orzeczenia wydanego w sprawie rozwodowej . . .	812
6. Nazwisko małżonków po rozwodzie	812
§ 7. Separacja	813
I. Uwagi wstępne	813
1. Separacja jako zjawisko faktyczne i jako instytucja prawna	813
2. Separacja a rozwód	814
II. Przesłanki orzeczenia separacji	815
III. Wybrane kwestie proceduralne	816
IV. Skutki orzeczonej separacji	817
1. Zasada podstawowa	817
2. Treść prawnego stosunku małżeństwa po orzeczeniu separacji	818
V. Zniesienie separacji	819
1. Przesłanka, tryb i właściwość rzeczowa sądu	819
2. Skutki postanowienia znoszącego separację	820
Rozdział III. Pokrewieństwo i powinowactwo	823
§ 8. Wprowadzenie	823
§ 9. Ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa	824
§ 10. Ustalenie ojcostwa	825
I. Sposoby ustalania ojcostwa w ogólności	825
II. Domniemanie małżeńskiego pochodzenia dziecka	826
III. Uznanie ojcostwa	827
IV. Sądowe ustalenie ojcostwa	829
§ 11. Stosunki między rodzicami a dziećmi	831
I. Ogólna systematyka prawnorodzinnych stosunków między rodzicami a dziećmi	831
II. Władza rodzicielska	833
1. Podmioty	833
1.1. Podmioty, którym władza rodzicielska przysługuje	833
1.2. Podmiot poddany władzy rodzicielskiej	833
1.3. Podmioty uczestniczące w wykonywaniu władzy rodzicielskiej	834
2. Treść prawna (atrybuty)	835
3. Wykonywanie	836
3.1. Zasady ogólne	836
3.2. Zarządzanie majątkiem	837
3.3. Kryteria należytego sprawowania	837
4. Formy ingerencji sądu	838
4.1. Założenia podstawowe	838
4.2. „Ograniczenie” władzy rodzicielskiej	838
4.3. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	838
4.4. Pozbawienie władzy rodzicielskiej	839
III. Piecza zastępcza	840

1. Zastępcze środowiska opiekuńczo-wychowawcze (wzmianka)	840
2. Podstawowe wiadomości o pieczy zastępczej	841
2.1. Przesłanka i cel umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	841
2.2. Podstawowe formy organizowania pieczy zastępczej	842
3. Normatywne zasady funkcjonowania pieczy zastępczej ..	842
3.1. Zasada podziału pieczy	842
3.2. Zasada subsydiarności	843
3.3. Zasada pomocniczości	844
3.4. Zasada wspólnej pieczy nad rodzeństwem	844
4. Rodzinna piecza zastępcza	844
4.1. Formy	844
4.2. Kandydaci na rodziców zastępczych i do prowadzenia rodzinnych domów dziecka	846
5. Instytucjonalna piecza zastępcza	847
5.1. Formy	847
5.2. Pracownicy placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej	850
6. Uwaga końcowa	850
IV. Kontakty rodziców z dziećmi	850
V. Alimentowanie się dzieci i rodziców	851
§ 12. Alimentacja dalszych krewnych	853
I. Uprawnieni i zobowiązani – kolejność obowiązku	853
II. Przesłanki alimentacji	854
III. Roszczenia matki dziecka związane z ciążą i porodem	855
IV. Ochrona roszczeń i świadczeń alimentacyjnych	856
Rozdział IV. Przysposobienie	858
§ 13. Powstanie węzła adopcji	858
I. Wprowadzenie	858
II. Przesłanki adopcji	858
1. Systematyka przesłanek adopcyjnych	858
2. Wymogi odnoszące się do adoptowanego dziecka	858
3. Przesłanki dotyczące przysposabiającego	859
4. Zgoda rodziców	860
5. Zgoda innych podmiotów	861
6. Rola sądu opiekuńczego	861
III. Ośrodki adopcyjne	862
§ 14. Rodzaje przysposobienia	863
I. Konstatacja ogólna	863
II. Podmiotowe typy adopcji	863
III. Przedmiotowe rodzaje przysposobienia	865
1. Adopcja pełna zwykła	865
2. Przysposobienie całkowite	866
3. Adopcja niepełna	866

§ 15. Zniesienie stosunku przysposobienia	867
I. Rozwiązanie adopcji	867
II. Ponowne przysposobienie dziecka	868
Rozdział V. Opieka i kuratela	869
§ 16. Powstanie, treść prawna i ustanie opieki	869
I. Przypadki ustanowienia opieki	869
II. Tryb ustanowienia opieki	870
III. Prawna treść opieki	871
IV. Sprawowanie opieki	872
V. Zwolnienie opiekuna	873
VI. Przyczyny i skutki ustania opieki	874
§ 17. Kuratela	875
Część V. Prawo spadkowe	
Rozdział I. Podstawowe pojęcia prawa spadkowego	879
§ 1. Pojęcia: prawo spadkowe i dziedziczenie	879
§ 2. Spadek	881
§ 3. Przesłanki dziedziczenia	884
I. Uwaga wstępna	884
II. Powołanie do spadku	884
III. Kwalifikacje osobiste spadkobiercy	885
IV. Wola przyjęcia spadku	887
§ 4. Otwarcie spadku	887
Rozdział II. Zasady dziedziczenia ustawowego	890
§ 5. Uwagi wstępne	890
§ 6. Dziedziczenie zstępnych i małżonka spadkodawcy	891
§ 7. Dziedziczenie małżonka i rodziców spadkodawcy	894
§ 8. Dziedziczenie małżonka, rodziców i rodzeństwa spadkodawcy	894
§ 9. Dziedziczenie babć i dziadków spadkodawcy	895
§ 10. Dziedziczenie pasierbów spadkodawcy	896
§ 11. Dziedziczenie gminy i Skarbu Państwa	896
Rozdział III. Zasady dziedziczenia testamentowego	897
§ 12. Testament	897
I. Pojęcie testamentu	897
II. Przyczyny nieważności testamentu	898
III. Formy testamentu	899
IV. Świadkowie testamentu	902
V. Odwołanie testamentu	903
VI. Wykładnia testamentu	904
§ 13. Rozządzenia testamentowe	905
I. Spostrzeżenie wstępne	905
II. Powołanie spadkobiercy	905

III. Zapis zwykły	907
IV. Zapis windykacyjny	907
V. Polecenie	908
VI. Wykonawca testamentu	909
Rozdział IV. Sytuacja prawna spadkobiercy	910
§ 14. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	910
I. Złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku ..	910
II. Transmisja	912
III. Względna bezskuteczność odrzucenia spadku	913
§ 15. Sądowe stwierdzenie nabycia spadku lub przedmiotu zapisu windykacyjnego bądź notarialny akt poświadczenia dziedziczenia albo europejskie poświadczenie spadkowe	914
I. Stwierdzenie nabycia spadku	914
II. Akt poświadczenia dziedziczenia	915
III. Przepisy wspólne	917
IV. Europejskie poświadczenie spadkowe	919
§ 16. Ochrona dziedziczenia	920
§ 17. Odpowiedzialność za długi spadkowe	921
Rozdział V. Zachowek	926
§ 18. Swoboda testowania a zachowek	926
§ 19. Osoby uprawnione do zachowku	927
§ 20. Osoby zobowiązane z tytułu zachowku	927
§ 21. Wysokość zachowku	929
§ 22. Przedawnienie roszczeń	930
§ 23. Wydziedziczenie	930
Rozdział VI. Wspólność majątku spadkowego i dział spadku	932
§ 24. Wspólność majątku spadkowego	932
§ 25. Dział spadku	933
I. Uwagi wstępne	933
II. Umowny dział spadku	933
III. Sądowy dział spadku	934
IV. Zaliczanie darowizn i zapisów windykacyjnych	936
Rozdział VII. Umowy dotyczące spadku	938
§ 26. Uwagi wstępne	938
§ 27. Umowa o zrzeczenie się dziedziczenia	938
§ 28. Zbycie spadku	939
Część VI. Prawo własności intelektualnej	
Rozdział I. Wprowadzenie	943
§ 1. Pojęcie prawa własności intelektualnej	943
§ 2. Systematyka oraz źródła prawa własności intelektualnej	947

I. Uwagi ogólne	947
II. Uregulowanie krajowe	949
III. Regulacja międzynarodowa prawa własności intelektualnej	955
Rozdział II. Prawo autorskie	961
§ 3. Wprowadzenie	961
§ 4. Utwór	965
I. Ogólne pojęcie utworu	965
II. Utwory zależne (opracowania) i utwory inspirowane	970
III. Utwory będące zbiorami	972
IV. Utwory zbiorowe	972
V. Szczególne rodzaje utworów	974
1. Uwagi wprowadzające	974
2. Utwory audiowizualne	974
3. Programy komputerowe	976
4. Utwory naukowe i kartograficzne	979
5. Utwory architektoniczne oraz „użytkowe”	980
6. Utwory „reklamowe” oraz problem typografii	982
§ 5. Podmioty prawa autorskiego	982
I. Zasada ogólna oraz wyjątki od niej	982
II. Utwory współautorskie i połączone do wspólnego rozpowszechniania	983
III. Utwory pracownicze	985
§ 6. Treść prawa autorskiego	988
I. Wprowadzenie	988
II. Autorskie prawa osobiste oraz ich ochrona	989
III. Autorskie prawa majątkowe	990
1. Pojęcie i charakter	990
2. Pola eksploatacji	992
3. Szczególne podstawy prawa do wynagrodzenia	993
IV. Ustawowe ograniczenia praw autorskich	994
1. Uwagi wprowadzające	994
2. Dozwolony użytek osobisty	995
3. Dozwolony użytek publiczny	995
4. Licencje ustawowe	999
5. Dozwolony użytek utworów osieroconych oraz sposoby korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym uregulowane w PrAut	1001
§ 7. Ochrona autorskich praw majątkowych	1004
I. Reguły ogólne	1004
II. Kontrola produkcji nośników optycznych	1007
§ 8. Przejście i korzystanie z autorskich praw majątkowych	1007
I. Uwagi wprowadzające	1007
II. Zasady ogólne	1009
III. Umowa licencyjna	1014

§ 9. Ochrona wizerunku, adresata korespondencji i tajemnicy źródeł informacji	1017
§ 10. Prawa pokrewne	1018
I. Wprowadzenie	1018
II. Artystyczne wykonania	1020
III. Fonogramy i wideogramy	1022
IV. Prawa do nadań programów	1024
V. Prawo do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych	1026
§ 11. Wybrane instytucje prawa publicznego w prawie autorskim oraz zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi (Fundusz Promocji Kultury. Komisja Prawa Autorskiego i organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi)	1027
I. Fundusz Promocji Kultury	1027
II. Komisja Prawa Autorskiego	1028
III. Organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi	1030
§ 12. Ochrona <i>sui generis</i> baz danych	1043
Rozdział III. Prawo własności przemysłowej	1049
§ 13. Prawo patentowe, prawo wynalazcze i prawo własności przemysłowej	1049
§ 14. Urząd Patentowy RP	1052
§ 15. Rzecznicy patentowi	1056
§ 16. Wynalazek	1060
I. Pojęcie i podstawowe postacie wynalazku	1060
II. Patent	1063
1. Podmioty uprawnione, treść i charakter nabywanych praw	1063
2. Dozwolony użytek, licencja przymusowa oraz nadużycie prawa z patentu	1066
3. Unieważnienie i wygaśnięcie patentu (wzmianka)	1067
4. Skutki naruszenia patentu	1068
III. Licencja i umowa <i>know-how</i> (wzmianka)	1071
IV. Wynalazki biotechnologiczne	1072
V. Wynalazek tajny	1075
VI. Dodatkowe prawo ochronne na produkty lecznicze oraz produkty ochrony roślin (wzmianka)	1076
§ 17. Wzór użytkowy	1076
I. Projekt racjonalizatorski	1077
§ 18. Wzory przemysłowe	1078
§ 19. Znak towarowy	1081
I. Pojęcie, podstawowe rodzaje oraz treść praw wyłącznych ..	1081
II. Wyłączenia	1082
III. Treść i ochrona praw wyłącznych	1084
IV. Wspólny znak towarowy (wzmianka)	1087

§ 20. Oznaczenia geograficzne	1089
§ 21. Topografia układów scalonych	1091
§ 22. Zwalczanie nieuczciwej konkurencji	1095
I. Czyny nieuczciwej konkurencji – uregulowanie oraz ujęcie ogólne w ZNKU	1095
II. Szczególne postaci czynów nieuczciwej konkurencji w uregulowaniu ZNKU	1096
III. Odpowiedzialność za czyny nieuczciwej konkurencji	1102
§ 23. Ochrona konsumentów przed praktykami monopolistycznymi (wzmianka)	1103
Indeks rzeczowy	1107